

Môn thi: Tối ưu hóa

Mã môn học: **49ABCD**

Số tín chỉ: **2**

Đề số: **1**

Dành cho sinh viên lớp học phần: **49ABCD 1**

Thời gian làm bài **90 phút** (không kể thời gian phát đề)

Câu 1. (2 điểm) Cho hai tập lồi X, Y và các số thực α, β . Chứng minh rằng các tập sau đây cũng là tập lồi:

- (i) $X \cap Y$;
- (ii) $\alpha X = \{\alpha x | x \in X\}$;
- (iii) $\alpha X + \beta Y = \{\alpha x + \beta y | x \in X, y \in Y\}$.

Câu 2. (4 điểm) Cho bài toán quy hoạch tuyến tính

$$L(x) = x_1 + 3x_2 + x_3 \rightarrow \min$$
$$\begin{cases} x_1 + x_2 + x_3 & \geq 5 \\ x_2 + 2x_3 & = 8 \\ x_1 + 2x_2 + x_3 & \leq 10 \\ x_i \geq 0 (i = 1, 2, 3) \end{cases}$$

- i) Đưa về dạng chính tắc;
- ii) Giải bài toán trên bằng phương pháp đơn hình;

Câu 3. (4 điểm) Trong vụ bão lụt vừa qua có 4 điểm B_1, B_2, B_3, B_4 bị ngập nặng, cần tiếp tế lương thực với yêu cầu tương ứng là $b = (10, 15, 20, 20)$ theo đơn vị tấn. Nhà nước đã bố trí lương thực cứu trợ ở ba kho A_1, A_2, A_3 với trữ lượng tương ứng là $a = (15, 20, 30)$. Cước phí vận chuyển từ A_i đến B_j là c_{ij} như trong ma trận sau đây:

$$\begin{bmatrix} 3 & 4 & 7 & 8 \\ 4 & 3 & 7 & 9 \\ 6 & 5 & 4 & 11 \end{bmatrix}$$

Hãy lập kế hoạch vận chuyển tối ưu sao cho các điểm cần cứu trợ nhận đủ số lượng lương thực và tổng số tấn /km là nhỏ nhất.

1. Thiết lập bảng vận tải với phương án cơ sở theo phương pháp góc tây bắc.
2. Giải bài toán bằng phương pháp thế vị.

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC TỰ NHIÊN

ĐÁP ÁN VÀ THANG ĐIỂM
ĐỀ THI KẾT THÚC HỌC PHẦN, HỌC KỲ II, NĂM HỌC 2011-2012
Môn thi: Tối ưu hóa

Mã học phần: **49ABCD**

Số tín chỉ: **2**

Đề số: **1**

Dành cho sinh viên lớp học phần: **49ABCD 1**

Lời giải 1.

[2 điểm]

(i) Cho $x, y \in X \cap Y$ và $0 \leq \lambda \leq 1$. Taphải chứng minh $\lambda x + (1 - \lambda)y \in X \cap Y$. Thật vậy, do $x, y \in X \cap Y$ nên $x, y \in X$. Do X là lồi nên $\lambda x + (1 - \lambda)y \in X$; tương tự ta cũng có $\lambda x + (1 - \lambda)y \in Y$. Từ đó suy ra $\lambda x + (1 - \lambda)y \in X \cap Y$.	1
(ii) Giả sử ta có $\alpha x^1, \alpha x^2 \in \alpha X$ với $x^1, x^2 \in X$ và $0 \leq \lambda \leq 1$. Vì X là lồi nên $\lambda x^1 + (1 - \lambda)x^2 \in X$. Ta xét $\lambda(\alpha x^1) + (1 - \lambda)\alpha x^2 = \alpha(\lambda x^1 + (1 - \lambda)x^2) \in \alpha X$.	0.5
(iii) Chứng minh tương tự phần trên.	0.5

Lời giải 2.

[4 điểm]

i) Dạng chính tắc: đưa thêm biến phụ x_4, x_5 là biến phụ	1																																																																						
$L(x) = x_1 + 3x_2 + x_3 \rightarrow \min$ $\begin{cases} x_1 + x_2 + x_3 - x_4 & = 5 \\ x_2 + 2x_3 & = 8 \\ x_1 + 2x_2 + x_3 + x_5 & = 10 \\ x_i \geq 0 (i = & 1, 2, 3, 4, 5) \end{cases}$																																																																							
ii) Giải bằng phương pháp đơn hình: Đưa thêm x_6, x_7 là biến giả, bài toán trở thành	0.5																																																																						
$L(x) = x_1 + 3x_2 + x_3 + Mx_6 + Mx_7 \rightarrow \min$ $\begin{cases} x_1 + x_2 + x_3 - x_4 + x_6 & = 5 \\ x_2 + 2x_3 + x_7 & = 8 \\ x_1 + 2x_2 + x_3 + x_5 & = 10 \\ x_i \geq 0 (i = & 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7) \end{cases}$																																																																							
<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th>J</th> <th>c_J</th> <th>x_J</th> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> <th>6</th> <th>7</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>M</td> <td>M</td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>M</td> <td>5</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>-1</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>7</td> <td>M</td> <td>8</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>[2]</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>0</td> <td>10</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>1</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td></td> <td>L(x)</td> <td>0</td> <td>-1</td> <td>-3</td> <td>-1</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>13</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>[3]</td> <td>-1</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>	J	c_J	x_J	1	2	3	4	5	6	7				1	3	1	0	0	M	M	6	M	5	1	1	1	-1	0	1	0	7	M	8	0	1	[2]	0	0	0	1	5	0	10	1	2	1	0	1	0	0		L(x)	0	-1	-3	-1	0	0	0	0			13	1	2	[3]	-1	0	0	0	0.5
J	c_J	x_J	1	2	3	4	5	6	7																																																														
			1	3	1	0	0	M	M																																																														
6	M	5	1	1	1	-1	0	1	0																																																														
7	M	8	0	1	[2]	0	0	0	1																																																														
5	0	10	1	2	1	0	1	0	0																																																														
	L(x)	0	-1	-3	-1	0	0	0	0																																																														
		13	1	2	[3]	-1	0	0	0																																																														

Do còn tồn tại giá trị Δ lớn hơn 0 nên chưa có phương án tối ưu ta cần tìm biến đưa vào Cột có giá lớn nhỏ nhất ứng với x_3 vậy biến đưa vào là : x_3 Hàng có giá trị θ nhỏ nhất ứng với cột đó là hàng 2

J	c_J	x_J	1	2	3	4	5	6	7
			1	3	1	0	0	M	M
6	M	1	[1]	1/2	0	-1	0	1	
3	1	4	0	1/2	1	0	0	0	
5	0	6	1	3/2	0	0	1	0	
	L(x)	4	[-1]	-5/2	0	0	0	0	
		1	1	1/2	0	-1	0	0	

Do còn tồn tại giá trị Δ lớn hơn 0 nên chưa có phương án tối ưu ta cần tìm biến đưa vào Cột có giá lớn nhỏ nhất ứng với x_1 vậy biến đưa vào là : x_1 Hàng có giá trị θ nhỏ nhất ứng với cột đó là hàng 1

J	c_J	x_J	1	2	3	4	5	6	7
			1	3	1	0	0	M	M
1	1	1	1	1/2	0	-1	0		
3	1	4	0	1/2	1	0	0		
5	0	5	0	1	0	0	1		
	L(x)	5	0	-2	0	-1	0		
		0	0	0	0	0	0		

Phương án tối ưu của bài toán mở rộng là : $x^* = (1, 0, 4, 0, 5, 0, 0)$
 Giá trị hàm mục tiêu đạt được là : $F(x) = 5$

Lời giải 3.

[4 điểm]

1. Đây là bài toán vận tải dạng min. Nơi cung cấp hàng $a_1 = 15, a_2 = 20, a_3 = 30,$ và nơi nhận hàng $b_1 = 10, b_2 = 15, b_3 = 20, b_4 = 20.$ Để thấy đây là bài toán vận tải cân bằng thu phát.
 2. Phương án cơ sở theo phương pháp góc tây bắc trong bảng ??.

$A_i \backslash B_j$	$B_1 : 10$	$B_2 : 15$	$B_3 : 20$	$B_4 : 20$
$A_1 : 15$	3 10	4 5	7	8
$A_2 : 20$	4	3 10	7 10	9
$A_3 : 30$	6	5	4 10	11 20

Bảng 1.

2. Vòng lặp thứ nhất:

Bước 1. Phương án x không thoái hóa vì $|G| = m + n - 1 = 7$. Tìm các thế vị

$$u_1 + v_1 = 3$$

$$u_1 + v_2 = 4$$

$$u_2 + v_2 = 3$$

$$u_2 + v_3 = 7$$

$$u_3 + v_3 = 4$$

$$u_3 + v_4 = 11$$

Cho $u_1 = 0$ suy ra $v_1 = 3, v_2 = 4$ và $u_2 = -1, v_3 = 8, u_3 = 8, v_4 = 15$.

Tính Δ_{ij} như bảng 2

$A_i \backslash B_j$	$B_1 : 10$	$B_2 : 15$	$B_3 : 20$	$B_4 : 20$	
$A_1 : 15$	0 10	0 5	1	7 +	$u_1 = 0$
$A_2 : 20$	-2	0 +	0 -	5 10	$u_2 = -1$
$A_3 : 30$	-7	-5	0 +	0 -	$u_3 = -4$
	$v_1 = 3$	$v_2 = 4$	$v_3 = 8$	$v_4 = 15$	

Bảng 2

Ô vi phạm dấu hiệu tối ưu (2,3) là ô đưa vào. Ta có vòng

$$V = \{(1,4)^+, (3,4)^-, (3,3)^+, (2,3)^-, (2,2)^+, (1,2)^-\}$$

Lượng điều chỉnh $q = \min\{x_{34}, x_{23}, x_{12}\} = \min\{20, 10, 5\} = 5$. Tương ứng với ô (1,2) đây là ô loại ra ta có bảng mới bằng cách tính lại

$A_i \backslash B_j$	$B_1 : 10$	$B_2 : 15$	$B_3 : 20$	$B_4 : 20$	
$A_1 : 15$	0 -	-7	-6	0 +	$u_1 = 0$
$A_2 : 20$	5 +	0 15	0 -	5 5	$u_2 = 7$
$A_3 : 30$	0	-5	0 +	0 -	$u_1 = 7$
	$v_1 = 0$	$v_2 = -7$	$v_3 = -7$	$v_4 = -7$	

Bảng 3.

0.5

0.5

0.5

<p>Tìm các thế vị</p> $u_1 + v_1 = 0$ $u_2 + v_2 = 0$ $u_2 + v_3 = 0$ $u_3 + v_3 = 0$ $u_1 + v_4 = -7$ $u_3 + v_4 = 0$ <p>Cho $u_1 = 0$ suy ra $v_4 = -7, v_1 = 0, v_3 = -7, v_2 = -7, u_2 = 7, u_3 = 7$.</p>	0.5																														
<p>Tính Δ_{ij} như bảng 3</p> <p>Ô vi phạm dấu hiệu tối ưu (2,1) là ô đưa vào. Ta có vòng</p> $V = \{(2,1)^+, (1,1)^-, (1,4)^+, (3,4)^-, (3,3)^+, (2,3)^-\}$ <p>Lượng điều chỉnh $q = \min\{x_{11}, x_{34}, x_{23}\} = \min\{10, 15, 5\} = 5$. Tương ứng với ô (2,3) đây là ô loại ra ta có bảng mới bằng cách tính lại</p> <table border="1" style="margin: 10px auto; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td style="padding: 5px;">$A_i \backslash B_j$</td> <td style="padding: 5px;">$B_1 : 10$</td> <td style="padding: 5px;">$B_2 : 15$</td> <td style="padding: 5px;">$B_3 : 20$</td> <td style="padding: 5px;">$B_4 : 20$</td> <td style="padding: 5px;"></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">$A_1 : 15$</td> <td style="padding: 5px;">0</td> <td style="padding: 5px;">-2</td> <td style="padding: 5px;">-6</td> <td style="padding: 5px;">0</td> <td style="padding: 5px;">$u_1 = 0$</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">$A_2 : 20$</td> <td style="padding: 5px;">0</td> <td style="padding: 5px;">0</td> <td style="padding: 5px;">-5</td> <td style="padding: 5px;">0</td> <td style="padding: 5px;">$u_2 = -5$</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">$A_3 : 30$</td> <td style="padding: 5px;">0</td> <td style="padding: 5px;">0</td> <td style="padding: 5px;">0</td> <td style="padding: 5px;">0</td> <td style="padding: 5px;">$u_1 = 0$</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"></td> <td style="padding: 5px;">$v_1 = 0$</td> <td style="padding: 5px;">$v_2 = 5$</td> <td style="padding: 5px;">$v_3 = 0$</td> <td style="padding: 5px;">$v_4 = 0$</td> <td style="padding: 5px;"></td> </tr> </table> <p style="text-align: center;">Bảng 4</p> <p>Vậy phương án tối ưu phải tìm là</p> $X^* = \begin{bmatrix} 5 & 0 & 0 & 10 \\ 5 & 15 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 20 & 10 \end{bmatrix}$ <p>Chi phí tối ưu là $F(x) = 350$.</p>	$A_i \backslash B_j$	$B_1 : 10$	$B_2 : 15$	$B_3 : 20$	$B_4 : 20$		$A_1 : 15$	0	-2	-6	0	$u_1 = 0$	$A_2 : 20$	0	0	-5	0	$u_2 = -5$	$A_3 : 30$	0	0	0	0	$u_1 = 0$		$v_1 = 0$	$v_2 = 5$	$v_3 = 0$	$v_4 = 0$		1
$A_i \backslash B_j$	$B_1 : 10$	$B_2 : 15$	$B_3 : 20$	$B_4 : 20$																											
$A_1 : 15$	0	-2	-6	0	$u_1 = 0$																										
$A_2 : 20$	0	0	-5	0	$u_2 = -5$																										
$A_3 : 30$	0	0	0	0	$u_1 = 0$																										
	$v_1 = 0$	$v_2 = 5$	$v_3 = 0$	$v_4 = 0$																											

Hà Nội, ngày 15 tháng 12 năm 2011
 NGƯỜI LÀM ĐÁP ÁN
 (ký và ghi rõ họ tên)

PGS.TS. Nguyễn Hữu Điển